

litatem. Hoc tamen diligentius est intuendum: quod in scripturis diverso intellectu vestimenta dicuntur. Vestimentum ergo aliquando dicitur ipsum corpus nostrum: quo anima velut amictu, circumdatur: sicut Propheta ait ad animam peccatricem: Operiet iniquitas tua, vestimentum tuum. Item vestimenta, sunt animæ virtutes, quibus eadem anima componitur & ornatur. De quibus Propheta ait ad iustum misericordias operantem: Tunc erumpet matutinum lumen tuum, & vestimenta tua cito orientur. Et quoniam hæc vestimenta viva sunt, & rationabilia: non sicut tibi, sed orientur in te. Et peccata aliquando vestimenta nuncupantur: ut Zacharias Propheta ait: Et Jesus erat indutus vestimentis sordidis. Dixit angelus ad eos qui stabant coram se, dicens: Auferte vestimenta sordida ab eo: dixit ad eum: Ecce abstuli iniquitatem tuam. Supra diximus vestimentum esse gloriam immortalitatis: cujus luce quæ nunquam deficit, homo est æternaliter vestiendus. Alii interpretes ita dixerunt: Et tu sumens terræ lutum, figurasti hominem, & famulum eum posuisti super terram: id est creaturis omnibus præminentem. Dum hæc Dominus ad Job loquitur: vehementer arguitur: Secundum autem mysticos intellectus, obumbrante Spiritu sancto, figuratus est homo Jesus Christus de terra Mariæ virginis. Hic igitur homo de luto carnis humanæ assumptus est. Lutum hoc loco non propter vilitatem nominis dictum noverimus: sed propter ipsam materiam, de qua sumptus est Christus: veluti Adam in principio, qui de limo terræ plasmatus est. Et sicut ille per unum exiit de sinu terræ: ita & hic per unum creantem se, formatus est in utero matris. Et ita famulus est super omnem terram: unde jam à solis ortu usque ad occasum laudetur nomen Domini.

Auferetur ab impiis lux sua: & brachium excelsum confringetur. Lux impiorum est hujus mundi gloria & felicitas, quæ mundo prætereunte transibit: sicut & Salomon ait: Lumen impiorum extinguetur: & eorum virtus & potentia, quæ brachii nomine dicta sunt, illico conterentur.

Nunquid ingressus es profundum maris: & in novissimis abyssi deambulasti. Providentiam suam Deus qua cuncta dispensat, & regit in his locis multo copiosius sermone significat: Unde ait ad Job: Si potes ubique esse, & nosse omnia quæ creata sunt: & si abditos terrarum sinus penetrare potuisti: si etiam profunda maris, & novissima ejus atque extrema abyssi pervagatus es. Ad increpationem ergo Job ista dicuntur. Ubi alii dixerunt: Nunquid ingressus es fontem maris: initium atque originem, unde ipsum mare, quasi de matrice, de mari oceano emanat, dicere videtur: quod oceani perenni cursu ac recurfu fieri novimus: feruntque hoc atque confirmant, quod illa immensa effusio maris Oceani: per omnium regionum ac provinciarum fluvios itura uno puncto temporis fiat. At nos tamen scimus omnium dierum ac noctium alternatis successibus, per horas viginti quatuor venire: atque unius horæ æquinoctialis doctante transmissio: tardius sine intermissione, sive die venire, sive nocte: per quinque æquinoctiales horas refluere, æstu violentoque impetu, sive in operis tantum sive retulis magnorum quoque fluminum curribus ad superiora conscendere, ac per septem ejusdem mensuræ horas cursu paulo leniore diffuere, & in ea tantum quæ quinque horis fuerant suppleta vacuare. Proinde incredibile videri potest: quod in eodem mari velut fons quidam, tantarum aquarum ebulliat: de cujus profunditate & sufficiente abyssu, definito sibi tempore aquæ illæ in superficie profundantur: & rursus recurrentes in eisdem profundissimos sinus decidunt: præcipitesque discedant: & à Deo sibi constituta lege perpetua: ab imis semper ebulliant atque iterum in ima decurrant, & inde forsitan dixerit Deus ad sanctum Job: Nunquid ingressus es fontem maris? Quoniam Deo soli nota sunt quæ creavit. Porro secundum mysticos intellectus hoc dixisse Deum puto: quod circa finem sæculi pro redemptione hominis ad inferos esset descendurus: ubi pro potestate descendens deambulasse eum dixit: Quia impossibile erat ut quasi reus peccati infernalibus vinculis teneretur. Ipse enim solus factus est, sicut homo. Ad præsens quidem sine adiutorio, sed tamen inter mortuos liber. Quod autem infernus in imo terrarum sit: Jonas Propheta, qui specialiter habuit figuram salvatoris, in oratione sua quam in ventre piscis effudit, manifestè demonstrat: quemque in infernum abyssi aquæ circumluant, & multis aliis locis scripturæ de qualitate in-

ferorum loquuntur. Possumus & moraliter hunc locum ita sentire: ut quia mare per figuram, hoc sæculum dici novimus: profunda ejus super omnes iniquos & peccatores: qui quantum illud diligunt, tamen in ejus obscurissimam profunditatem demergunt: ut omnino non videant lumen Evangelii, & gloriæ Christi. Novissima verò abyssi sunt omnes impii & sacrilegi: qui in profundiores peccatorum tenebras descendentes, lasciviarum nimio fluxu, velut aquarum multitudine deprimuntur: ad hos Dominus noster neminem despiciens, omnesque salvare cupiens, venire dignatus est: ut corda eorum infidelitate cæcata, per gratiam suam illuminaret, & effecti lux in Domino, fierent templum ejus: ut inambulare & inhabitare in eis, & esset eorum Deus.

Nunquid aperte sunt tibi porta mortis: & ostia tenebrarum vidisti. Nulla creatura est quamvis præpotens & fortis: quæ Dei majestati posset obistere. Et ideo quia per naturam sentiunt creatorem, cedunt divinæ potentie, quæ ei omnino nequeunt contraire. Unde antiqui interpretes ita dixerunt: Nunquid aperte sunt tibi portæ mortis? Ubi intellexerunt, quia hujusmodi portæ, quæ utique metuuntur, non sint insensibiles & inanimales: sed sint illi potius spiritus immundi, inimici nostri: adversarii videlicet potestates: per quas generi humano introitus inventus est ad mortem. Ipse sunt & ostia tenebrarum: quorum animos malivolos & obscuritate invidiæ plenos, Deus solus perspicit. Igitur quoniam hi de quibus loquimur tenebræ factæ sunt recedendo à vero lumine, & potestates sunt tenebrarum appellatæ, id est, principes hominum peccatorum: & idcirco etiam ostia tenebrarum dicuntur, quoniam deceptione eorum, factus est homini per peccatorum tenebras ingressus ad mortem. Ubi ergo dictum est, ostia tenebrarum vidisti, quid nos jam exposuimus: alii interpretes locum ipsum manifestius transulerunt, ita dicentes: Aut janitores inferni videntes te timuerunt: qui locus expositione non indiget, quin potius quod obscurè prius dictum est, aperitissimè declaravit. Vel certe in passione & in morte Domini, hæc quæ dicuntur luce sunt clariora: qui claustra inferorum aperuit, & sanctorum inde animas liberavit, leões tartari exiens inferos solvit, sententiam mortis resurgens irritam fecit: principatus & potestates tremantes, qui erant janitores & ostia, transiit fiducialiter, sive palam triumphans in semetipso. Secundum tropicam verò intelligentiam, portæ mortis, sensus sunt nostri: quæ portæ tunc virtutibus clausæ sunt: quoniam à vitiis continentur, & per eas mors peccati, ad arcem mentis ingreditur. Quæ ostia tenebrarum, ideo appellantur: quia in tenebras peccatorum, sive etiam penarum, aditum pandunt. Istæ itaque portæ, sive hæc ostia: aperiuntur hominibus ad salutem, cum evictis vitiis tanquam hostibus suis expugnatis atque in fugam versis, sanctitatis eas virtutibus homines aperuerint, ut audiant cum exhortatione sermonem Prophetæ dicentis: Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino. Sanctus enim homo ad possidendum sanctitatis testimonium, & virtutum monilia, conservantis affectu, & congaudentis ingreditur: quoniam ex participatione thesauri communis, fit illis cor unum & anima una in Deum. Et ita in hoc mundo velut in fornacis examinatione pariter positi: quasi ex uno ore benedicunt Deum in omni tempore, & semper laus ejus in ore eorum.

Nunquid considerasti latitudinem terræ. Indica mihi, si nosti, omnia. Quis hominum nosse poterit, quanta magnitudine distendatur, nisi ipse solus qui omnia condidit? De quo Propheta ait: Qui mensus est aquas manu, & cælum palmo, & omnem terram clausit pugillo. Item aliter: Nunquid tu Job prævidisti latitudinem terræ: id est, Ecclesiæ futuram: quam per totum mundum, crescente ubique Evangelio dilatavi. Indica ergo mihi si hoc sapere, sive aliquando intelligere potuisti. Sive latitudinem sapientiæ meæ: quam terræ, domui meæ, id est, Ecclesiæ tribui: nunquid ut futura prævidens, oculo mentis accenso per temetipsum inspicere potuisti: quæ sapientia dilatavit cor Salomonis, sicut arenam quæ est in littore maris: eique dedit prudentiam multam nimis, & quæ in exitu canitur: & in latitudine suarum fiducialiter agit: cujus multiplices sensus, & latitudinis disputationum ditissimos: jubet eadem sapientia in corde hominis describi tripliciter. Hæc ergo verba possunt ex persona patris super sapientia, quæ est filius, differre intelligi.

In qua via lux habitat: & tenebrarum quis locus sit:

ut ducas unumquodque ad terminos suos, & intelligas semitas domus ejus. In via sanctæ conversationis hominis, lux virtutum habitat: tenebrarum verò, id est, vitiarum locus est homo peccator: vel ille locus de quo dicit: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus. Nosti ergo Job discernere uniuscujusque meritum, & secundum justitiam unumquemque horum ad terminos præfinitos retributionis perducere: cogitationes cordium ipsorum, tanquam semitas domorum suarum intelligere potuisti. Item in qua via, sive terra, ut alii dixerunt, lux habitat: lux fidei & cognitionis habitat in corde credentis: sive lux in terra, Christus in Ecclesia. Tenebrarum autem: id est, ignorantie & infidelitatis locus, est cor insipientium atque incredulorum. Et ideo per quaslibet semitas tendant boni & mali, secundum meritum ad domum æternæ conversationis, iusto & bono Domino ducente, perveniunt.

Sciebas tunc quid nasciturus es: & numerum dierum tuorum moveras? Quis hominum novit antequam sit, quia futurus est, ætatisque suæ dies annosque cognoscit? Item in Adam peccator, & filius mortis effectus, quando scire vel sapere potuisti, quod spiritu & gratia baptismi nasciturus eras de visceribus matris Ecclesiæ, & in æternum secundum novissimam resurrectionem reparandus, & numerum dierum tuorum, qui sine fine sunt, unde ipse per temetipsum cognoscere potuisti?

Nunquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti: quæ preparavi in tempus hostis: & in diem pugne & belli? Potentiam suam Deus, quam etiam in secretis creaturæ suæ rebus atque invisibilibus habet, his verbis voluit demonstrare, dicens ad Job: Nunquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti? non enim loca sunt quedam in aliqua parte mundi immensa capacitate spatiosa, quæ molles atque congeries infinitarum nivium intra se habeant conditas: ut merito ob hoc, quasi loca thesauri appellentur: de quibus olim hæc congregatæ sunt species, quæ quando Deus voluerit proferantur: sed ita est potius, ut in alio loco ipse Dominus ait: Et species agri mecum est. Quæcumque enim voluerit facere, statim voluntas ejus in effectum procedit. Et ideo thesauri nominati, non ipso aliquo immenso & capaci loco, sed in ejus voluntate, & dispositione sunt constituti: sicut in alio loco ait: Et species agri mecum est: apud quem nihil est imperfectum: quia non est aliud cogitare illius, aliud facere: sed protinus fit, quod voluerit. In hac ergo secreta cordis sui dispositione divina, ubi essent isti thesauri harum rerum cum adhuc in se corporaliter non existerent, interrogatur Job si intrare poterit. Nemo enim secretum illud divinæ majestatis potest adire, sive cognoscere, nisi filius qui est in sinu patris, uniusque naturæ atque substantiæ. Hæc ergo præparata dicuntur à Deo in tempus hostis, pugne & belli. Multis igitur modis ac diversis aliis innumerabilibus judiciis suis Deus flagellat & corripit genus humanum, sicut etiam Ægyptios, quos fulminibus & grandine devastavit. Et generaliter aliis rebus frequenter hominum castigationem. Hostili humiliat incurfu, terrarum motu hiatque vastat, turbinibus perdit, ruinis opprimit, naufragiis demergit: aliis quoque plagis innumeris verberat, sive lentis infirmitatibus, sive acutis languoribus, atque aëre corrupto. Unde in Deuteronomio legimus, quæ hostibus suis repugnantibus, & rebellantibus præparat: ut eis secundum justitiam suam infligat debitas penas tribulationum. Item aliter: Nivem nunc in bonam partem, nunc in contrariam accipimus: & idcirco sub nivis nomine præfiguratum hoc loco corpus adversariorum potestatum colligunt, quod à charitate Dei longè discesserit: id est, Deum habitantem in cælo reliquerit: ut iusto judicio Dei projiceretur in terram. Hujus autem nivis & grandinis, quasi in quamdam duritiam suæ naturæ oblita transierit, quasi quedam secreta, cogitationum scilicet machinamenta, thesauros Deus voluit nominare: sicut Propheta Ezechiel de eorum principe ait: In multitudine negotiationis tuæ impleta sunt interiora tua iniquitate. Hujusmodi igitur Dominus cogitationum omnium solus cognitor perscrutatorque est. Hos inquam thesauros qui per enigmata nives, & grandines nominati sunt: ait Deus se præparasse in tempus hostis, diemque pugne & belli. Et quoniam insipienti corde nunquam ad Deum conversuri essent, dispensatione divina magistri penarum effecti sunt: ut alios Dei judicio ad

emendationem flagris correptionum castigent, alios verò secundum justam sententiam Dei puniant: alios duris tribulationibus affectos constituent clariore. Sicut & in isto sancto Job manifestè apparuit, in Ægyptiis quoque similiter demonstratum est, quibus non voluntate Dei pugnantibus, plage horrendæ immixtæ sunt per angelos malos. Item, Nunquid ingressus es thesauros nivis, & cætera. Potuit Dominus de adventu suo in carne hoc dixisse, quo ut ignis æternus & ignis cæli, ignisque divinus per quem omnes creaturæ rationabiles concalescent, dignatus est ad terram descendere: qui velut ad niveam regionem, & frigidam mundi hujus atque instar grandinis nimio infidelitatis frigore duratam, exclamavit & dixit: Ignem veni mittere in terram. Proinde hujusmodi humanorum cordium thesauros, oblivione videlicet Dei sui frigidissimos, ingressum se profiteatur: ut expulso perfidiæ frigore, dilectione ejus flagrant & dicerent: Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescit ignis. Itemque ut ad intelligentiæ ignem profectu fidei de stultitiæ frigore venientes dicerent: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis: cum illuminato corde atque accenso charitatis fonte aperiret nobis scripturas Jesus? Sic itaque ingressus mundum ac visitans eum, aspexit corda mortalium, quæ etiam & thesauri ab ipso Domino nuncupantur in Evangelio: ita dicente: Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona. Hæc igitur Deus facere præparavit quæ diximus, hostis pugne & belli, in tempore utique pro nobis moriens: hostem gravem ac molestissimum inimicum diabolum in inferis triumphavit, & resurgens à mortuis, in Judæa fidei suæ adversarios expugnavit.

Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram? Quis poterit propriè scire mortalium, quæ sit via solaris, quam ordinato cursu agit in dextro climate cæli, spargentis lucem super terras: aut quemadmodum æstus per vias temporum, sive per loca regionum omnium dividatur: ut alibi plus eodem tempore ferveat: & ipse alibi temperato calore sentiat. Item, Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram. Via est Evangelii prædicatio, per quam lux fidei spargitur super corda credentium: Et pulchrè spargitur, quia infidelitate mentes hominum aridæ, ubertate divinæ gratiæ irrigantur: & ita dividitur æstus sancti Spiritus super terram fidelium. Sic inquam dividitur, cum unicuique datur gratia secundum mensuram donationis Domini nostri Jesu Christi. Sive hoc modo dividitur, cum aliis annuntiatio Christi odor vitæ in vitam sit, aliis verò odor mortis in mortem. Sic ergo dividitur ipsum bonum Evangelii, ut vitam aliis largiatur, aliis mortem, crimine infidelitatis operetur. Itemque via sanctæ conversationis hominis, luxque timoris Dei, spargitur super omnem corporis terram, ut fugiant ab eo tenebræ peccatorum: & æstus ei tentationum opitulante Dei gratia temperentur, ne exorto super se ardore solis exstueret. Et sic itaque æstus dividitur: cum eis non totum simul tribulationum pondus imponitur, sicut ait Apostolus: Fidelis enim Deus, qui non patitur vos tentari, &c. Et Salomon: Effugiet æstus, filius prudens: vento autem corrumpitur in melle filius iniquus.

Quis dedit vehementissimo imbri cursum, & viam sonantis tonitru: ut plueret super terram absque homine in deserto: ubi nullius mortalium commoratur: ut impleat iniviam & desolatam: & produceret herbas virentes? Hic vehementissimus imber, salvatoris est Evangelium, qui emisit eloquium suum terræ, ut velociter curreret sermo ejus: hic inquam imber in montibus Jerusalem, de imo terræ in sublime surrexit: quoniam de Sion exiit lex, ait propheta: & verbum Domini de Jerusalem: & elevatus à sanctis apostolicis nubibus, velut aqua effluens, copiosè currit, aura sibi flante Spiritus sancti, in variis signis atque virtutibus viam sibi fidei fecit in nationibus, terrore nominis Dei atque miraculorum tonitruo precedente. Alii dixerunt, præparavit flumen omnium populorum. Et flumen inquam Ecclesiæ præparavit, ut pluvia copiosa, & valida Spiritus sancti inundaretur, sicut in ipso principio nascentis Ecclesiæ super Apostolos sanctosque cæteros demonstratum est. Quod autem in laudem imbris evangelici dicitur: quod pluerit super terram inhabitabilem, quæ hominem non habet: non erit mirabile, si ut sonat tantum intelligatur: sed in deserto, id est, nationibus, doctrinam dominicæ prædicationis copiosè effusa.

dit. In deserto inquam, ubi nullus hominum fuerat commoratus: id est, quoniam nullus Prophetarum ad gentes à Deo erat missus, ut impleteret in via & desolata, & produceret herbas virentes Evangelii. Imber terræ Ecclesiæ, quæ fuerat desolata à Deo, & pluvia charitatis Dei, adipe replevit eam; atque in pinguedine ut ex ubertate bonorum cælestium produceret ac proferret herbas virentes sativi seminis, secundum genus suum, sicut ait in psalmo: Et florebit de civitate sicut fenum terræ: & multiplicatis fructibus faceret secundum Parabolam Domini, aliud tricesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum fructum, & audiret cum exhortatione se consolantem: Latere sterilis, quæ non parit: erumpe & exclama quæ non parturit, quia multi filii desertæ, magis quam ejus quæ habet virum.

Quis est pluvie pater: vel quis genuit stillas roris?

Quis est hujus pluvie, & hujus imbris dominici author, & conditor nisi Deus? Quam pluviam voluntariam segregavit hereditati suæ, sicut dicit pater ad filium: Fili pete à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem terminos terræ. Ipse etiam Deus genuit stillas roris: hinc & Propheta ait ad Deum: Ros enim qui à te est, sanitas est illis. Proinde in fluvio, affluentissimam affluitatem largitamque divinæ gratiæ demonstravit. In rore autem eandem gratiam, sensum insuscentem visceribus, & medullas animæ penetrantem. Alii dixerunt, vel quis genuit glebas roris. Has igitur glebas unumquemque sanctorum non absurdum erit intellexisse; quæ sunt in agro Ecclesiæ: quibusque dicit Apostolus: Dei agricultura estis. Illic ergo istæ glebæ per baptismum in Christo sunt genitæ: sicut ait Apostolus: Creati in Christo Jesu in operibus bonis. Unde hoc rore cælesti perfusi, pingues in sanctis fructus, & uberes existerunt.

De cuius utero egressa est glacies? Uteri nomine, cordis secretum significasse mihi videtur. Non enim probabiliter glaciem egressam de ore Dei intelligere debemus, sed de illo mentis suæ secreto, & inscrutabili judicio, iustam ac districtam manasse sententiam. Egredi ergo glaciem dixit, pro egrediente judicio, quo secundum suum meritum, quidam hominum percutiuntur plaga obdurationis, & corda eorum durissimo atque insolubili quodam gelu, & frigidissimo constringuntur: ut non sentiant ferventis divinæ charitatis calorem. De angelis apostolicis, verissime dici potest, & specialiter de Judæis intelligendum est, quibus aquæ eloquiorum cælestium glaciata sunt, ut in fructus gentium gratiæ largitate profuerent: de quarum vocatione dictum est superiore versiculo, & de quibus, posuit desertum in stagna aquarum & terras sine aqua in exitus aquarum, & inhabitare fecit ibi esurientes: id est, esurientes iustitiam: Et semina verunt agros, & plantaverunt vineas, & fecerunt fructum nativitatibus: & benedixit eos, & multiplicati sunt nimis. Qui ergo mente spiritualiter nunc ubique positi contuerentur Ecclesiam, videt terram ejus, quæ fuit Deo aliquando deserta, nunc prædictis omnibus spiritualibus copiis abundare: sic itaque prædictas stillas roris de cælo defluentes suscepit Ecclesia, & secundum Judicium librum, quod tempore Gedeon ducis factum legimus, ros unius oviculæ gentisque modicæ, totam terram Christo credentem, qui ros est, gratia benedictionis infudit, & impletum est illud mysterium, quod psalmista prædixerat dicens: Sicut ros Hermon, Hermon utique mons, qui interpretatur anathema, significat altitudine sua populum Judæorum. Illius ergo ros, gratiæ videlicet & benedictionis, descendit in montem Sion. Sion namque mons excelsus virtutibus atque sublimis Ecclesia est. In quo constituta est specula contemplationis futura credentium. Unde & ipsa virtutum species Sion interpretatur. Et ut nossemus proprium roris istius nomen, ait psalmista: Quoniam illic quidem, scilicet in monte Sion, mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in æternum. Et sequitur dicente Domino.

Et gelu de cælo quis genuit? Hoc igitur modo de cælo obdurationis sententia sacrilegi feriuntur, quod utique malum iuste eis à Deo dicitur procreari, ut Pharaoni scilicet & Judæis, quos propter infidelitatem suam, & nimiam obdurationem cordis, legimus obduratos. Sequitur de huiusmodi, dicente Domino.

In similitudinem lapidis aque durantur. Nominis aquarum, secundum scripturarum auctoritatem, populi in-

telliguntur: Sicut Joannes Apostolus ait: Aquæ autem populi sunt, & David ad Dominum: Libera me, inquit, de aquis multis, de manu filiorum alienorum. De his ergo mihi dicere videtur: qui nimio oblivionis Dei frigore obdurerunt, & instar lapidum, solidi & nimium duri effecti sunt. Deinde ait,

Et superficies abyssi constringitur. In abyssi, profundissimam obscuritatem mentis puto intelligendam, quæ ita obtusione infidelitatis nimis operiatur, & constringatur quodam gelu impietatis, ut saxo similis fiat: ita ut tali mente, non sit ad Deum ullus aditus respirandi, secundum illud quod Apostolus de Judæis testimonium propheticum assumens, locutus est, dicens: Dedit illis Deus spiritum compunctionis, oculos ut non viderent, & aures ut non audiant usque in hodiernum diem. In psalmo quoque centesimo quadagesimo septimo, de gelu, vel glacie & crytallo, secundum hunc sensum quem Dominum dixisse hic legimus, Prophetam mystice locutum manifestum est. Possumus hæc loca, & simpliciter intelligere: & gelu de cælo quis genuit? Cælum appellantes glacialia montium, & excelsorum cacumina, & per immensum ætherem, loca cælo viciniore, vel magis proxima: secundum hanc ergo consuetudinem scripturarum, ipse Dominus inquit, in Evangelio, volatilia cæli. His secundum litteram nunc omittis, ea potius, quæ sacratè à Deo prædicata sunt intelligere & credere nos oportet.

Nunquid conjungere valebis micantes stellas pleiades: aut gyrum Arcturi poteris dissipare? Nunc de cæli ordine & astrorum circuitu loquitur ad Job. Pleiades appellat stellas, quæ junctæ, velut septem esse monstrantur. His ergo Græci, quod multæ simul essent nomen ab ipsa multitudine posuerunt: *πλειάδες* vel *πλειάδες* enim multitudo dicitur: & inde derivatum est, ut pleiades appellentur. Ait ergo Dominus ad Job: Nunquid ut hæc stellæ junctæ & simul sint, tua potentia facere potuisti? Septentrionis quoque sive arcturi circuitum, quem indefinenter gyro per sinistram plagam mundi in se feci recurrere: ut totus in se vadat semper & redeat: nunquid tu poteris dissipare? De astris cæli sive signis & in aliis locis scripturæ legimus, sicut in Jesu Nave & Judicum: Fuit, inquit, terminus Amorrhæi ab ascensu scorpionis petra, & superiora loca. Ut igitur Domini verba secundum mysticos intellectus dicamus: cælum interpretemur Ecclesiam, quam superius Dominus terræ vocabulo nuncupavit: sed ibi propter originem suam terra est appellata. Nunc verò sublimata per Christum in gloriam: cælum rectissime intelligitur. In hoc igitur cælo etiam stellæ pleiades & septentrionis, unam in se sacræ interpretationis continent formam. Ipse enim septenarius numerus septiformis spiritus gratias in se demonstrat, quæ in hoc cælo micant, ipseque gratiarum spiritus, in eodem firmamento cæli sunt fulgentes. Istæ igitur stellæ per Prophetam, septem oculi Domini appellantur: quorum oculorum gratias atque virtutes Isaias Prophetæ enumerat, ubi de salvatoris nativitate vaticinatur dicens: Et requiescet super eum spiritus Dei: spiritus sapientiæ & intellectus: spiritus consilii & virtutis: spiritus scientiæ & pietatis: replevit eum spiritus timoris Dei. Quemadmodum ergo quisquam non potuit indissociabilis luminis spiritualia alia conjungere: ita omnino fieri non potest: ut hæc stellæ gratiarum, Ecclesiam meam circum lustrantes ab unius connexionione insolubili separentur. Quod autem alii dixerunt, aut intellexisti nexus pleiadis: ad spirituale intelligentiam erigit animum contuentis: ut aliquid allegoricum labore inquirere.

Nunquid producis Luciferum in tempore suo, & Vesperum super filios terre confurgere facis? Stella est quam Luciferum dicimus, stellis cæteris clarior, quam ferunt etiam doctores Ecclesiæ, unam esse de illis quinque stellis quas planetas vocant, quia dissimilem aliarum stellarum cursum habeant, multoque velociorem: & inde planeta, id est, vagantes sive errantes dicantur, eo quod non certum, sed mutabilem cursum habeant. Hunc igitur Luciferum apparitum terris, post biennium in Oriente autumant nasci. Aliam verò stellam quam Vesperum appellavit, eo quod circa diei vespertinum suum tamen tempore mundo monstraretur: hanc, inquit Deus ad Job, super filios terræ confurgere facis? Qui ergo intelligis potentiam omnia gubernantis, & in te operantis agnosce iustitiam. Hanc stellam multi putant Hesperum dici. Unde & Italia Hesperia nominata sit, eo quod

illic tempore suo primum apparet. Spiritualiter autem verba sunt patris, de filio suo salvatore nostro dicentis sic: Nunquid educes Luciferum in tempore suo: & Vesperum super filios terre confurgere facis? Ubi & adventus Domini in carne venturi significatus est, & resurrectio ejus ex mortuis figurata, veniente plenitudine temporis: Ait autem, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. In hoc igitur tempore suo, eductus est à Deo patre, ut terras inviseret: qui ideo Lucifer nuncupatus est, quia veniens de sublimibus, tanquam post biennium, post legem & Prophetas ortus est, & super nos positos in tenebris, & umbra mortis lucem nobis fidei ac tempestivæ cognitionis exhibuit. Vesper verò idem filius hominis appellatur, qui in cruce tempore passionis occubuit. De quo ait Propheta populus credituris: Iter facite ei qui ascendit super Occasum, Dominus nomen illi. Qui utique in tempore occasus, quando ait ad patrem: In manus tuas commendo spiritum meum, posuit tenebras, & factæ sunt in corde infidelium Judæorum. Hunc ergo Deus pater, ut pastorem magnam ovium excitavit. Hunc, inquam, Vesperum, eo quod sacrificium vespertinum in vespere sæculorum missus obtulerit, filium hominis, super filios terre confurgere fecit, utinam non sint caro, & terra esca serpentis, neque filii noctis & tenebrarum, sed sint filii Luciferi, filii Dei.

Nunquid nosti ordinem cæli: & pontes rationem ejus in terra? Si numerum astrorum omnium potest quispiam mortalium nosse, potest & militia eorum ordinem perscrutari. Nemo ergo hæc proprie novit nisi solus ille qui condidit. Spiritualiter autem sensu ita intelligi potest: Nunquid tu Job quasi cognitor futurorum, jam nosti quo ordine in cælo Ecclesiæ, quam diversæ atque multiplices gratiæ spiritus mei, velut stellæ refuleant: sive quæ gloria, vel quo ordine meritorum, ut siderum radiantium globi, sancti in resurrectione fulgebunt? Hunc locum alii ita vertunt: ut omnia quæ sub cælo sunt pariter fiant: Ubi hoc dicere videntur, quod volubilitate fidei temporum sive stellarum per spatia sibi succedentia redeat & recurat. Spiritualiter autem ita dictum existimandum est, quod dispensatio per Christum reconciliationis humane, usque in finem sæculi crescat, ad notitiam omnium nationum: sive quia sancti ut ad calcem virtutum perveniant: quotidie morum sanctitate proficiant, & ideo sub cælo, id est, sub obedientia Ecclesiasticæ disciplinæ sunt constituti.

Nunquid elevabis in nebula vocem tuam: & impetus aquarum operiet te? Primò auditu hoc ita intelligendum est. Nunquid habes tantam potentiam, ut ad imperium ac nutum tuum illico imbres infundentes & operientes de cælo descendant. Secundum altiore verò intelligentiam: vocem, inquit, elevo, ait Dominus: quando hominibus clamor: venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & pietatis affectu, pulso secreta mentis ipsorum: ubi est velut nebula caligo peccati: & nominis mei valde obscura obli-vio; ut obedientibus voci meæ innumeri populi circumdatus, quasi impetu influentibus aquis operiar, quibusque velut vestimento induar: ut in eis habitem sicut Propheta ait: sicut sponsa induit me vestimento. Alii dixerunt, vocis nubes voce, & in tremore aquæ validæ obediunt tibi. Aqua valida tremendum divinæ voluntatis præceptum est: quod Deus quemlibet sanctum voce, id est, affectu clamoris, & insinuationis instigat, ut obediendo salvetur observare jubet. Nunquid tu Job aliquid simile facere potuisti?

Nunquid mittes fulgura, & ibunt: & revertentia dicent tibi, adsumus? In his sermonibus Dei, adesse virtuti ejus credendum est quæcumque voverit, cui etiam omnia insensibilia, quasi sensibilia sunt: sicut dicit Propheta: A facie Domini commota est terra, à facie Dei Jacob. Reverti autem fulgura ideo appellantur: quia isti mittuntur à Deo, ut prædicatione Evangelii mundum illuminent, quibus Dominus ait: Vos estis lux mundi. Et iterum: Posui te in lucem gentium, ut sis in salutem usque ad ultimum terræ: & in fine sæculi revertentes cum fructibus manipulorum suorum venient in exultatione, & dicent: Quinque talenta mihi tradidisti: ecce alia quinque lucratus sum. Sive fulgura sunt inspirationes divinæ, quibus illuminantur corda sanctorum, ut eis accensis in amore charitatis Christi conflagent. Hæc autem fulgura illuminationis Dei revertentur ad Deum, qui ea ad desiderium sui excitandum emisit: quando pereantem visitationem divinam ardenti animo, & ferventi opus suæ

Tom. V.

illuminationis effecerunt.

Quis posuit in visceribus hominis sapientiam: vel quis dedit gallo intelligentiam? Manifestum est quod homo, quando ad imaginem & similitudinem Dei factus est: sapientiam rationis accepit, ut præstaret cæteris animantibus, quæ ratione & prudentia carent. Quibus autem bonis, à Deo homo donatus sit: lectorem ad eos transmittit qui de bono naturæ, ejusque virtutibus plurima conscripserunt. Gallo etiam galinaceo Deus hujusmodi sensum dedit, ut emenso noctis tempore, quasi proximæ lucis memor eandem mundo canens annunciet revertentem. Secundum intelligentiam verò spiritualem ita sentiendum est: quoniam Christus Dei est virtus Deique sapientia. Hunc pater in visceribus hominis posuit: sic enim Dei sapientia qui est filius ejus, ait: cum eum Petrus filium Dei confessus fuisset, dicens: Tu es Christus filius Dei vivi: non tibi revelavit hoc caro & sanguis, sed pater meus qui est in cælis. Et Apostolus: Cum autem complacuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit in gratia sua, ut revelaret filium suum in me. Gallum verò puto esse unumquemque sanctorum, qui in nocte & tenebris hujus mundi, accipiant fidem, intelligentiam, & virtutis constantiam clamandi ad Deum, ut insperet jam dies permanens, & amoveantur umbræ vitæ præsentis, cum urgenti & frequenti clamore precum suarum dicentes: Emitte lucem tuam, & veritatem tuam. Quod & de Prophetis intelligere possumus, qui certatim annuntiaverunt diei ac solis adventum. Hoc in loco aliorum multo aliter interpretatio habet: qui ita dixerunt: Quis dedit mulieribus texturæ sapientiam, & varietatum scientiam? Si scientiam varietatum, & texturæ operis sapientiam à Deo solæ mulieres acceperunt: de quibus dicitur, Sed mulieres doctæ deerunt, quæ noverant in opus tabernaculi, de quibus & Dominus hoc loco, quasi specialiter ait: Quis dedit mulieribus texturæ sapientiam, & varietatum scientiam? Quomodo in Exodo Beseleel & Oholiab, sacerdotum & tabernaculi vestimenta, vario ac polymitatio opere texerunt. Noverimus ergo esse animas sanctas: quæ hoc opus efficiendi etiam nunc in historia per intelligentiam spiritus acceperunt: quibus utique sicut scriptum est, dedit Deus sapientiam & intelligentiam: quicquid etiam fabre adinventiri potest, dedit in corde eorum. Sic itaque repleti sunt spiritu sapientiæ & intelligentiæ, & sapientiæ vel scientiæ, & omni doctrina ad excogitandum, & faciendum omne opus: quoniam tabernaculum illud legis, sanctæ Ecclesiæ imaginem præferebat. Dicamus de hac varietate morum, sive meritorum velut vestem vero Salomoni ministrantem, quod per figuram regina Saba dixit Salomoni, cum admiratione laudans sapientiam ejus: & domum, cibos, habitacula, & fervorum ordinem, vestes & ministros, & holocausta quæ offerebant in domo Domini continenter: hanc officiorum varietatem contextam esse per diversas in toto mundo Ecclesias, per quas alibi conjugati, alibi continentes, alibi virgines: hi per elemosynas, illi per alienationem omnium facultatum: illi per crucem, & mortificationem terrenarum cupiditatum: illi per scientiam scripturarum multiplicibus sancti Spiritus gratiis, velut diversis coloribus Christi corpus exornant, sibi quæ æternæ gloriæ, & immortalitatis vestimenta consciunt. Contextunt etiam perfectio intellectu fidem Trinitatis, velut spartum triplex quod non cito rumpitur. Hujusmodi vestimenta istæ spirituales mulieres operantur: id est, sive sanctæ animæ, sive Ecclesiæ per diversa regionum spatia constitutæ.

Quis enarrabit colorum rationem: & concentum cæli quis dormire faciet? Certum est, quia nullus colorum rationem vel stellarum cursum poterit aut sermone narrare, aut mente concipere. Quod autem ait: Concentum cæli quis dormire faciet? Multis scripturarum locis laudare Deum elementa dicuntur, pro eo quod in illorum dispositione ac pulchritudine Deus, vel ab hominibus vel ab angelis prædicetur: Id est, quis homines in ejus laudibus vitam exercentes dormire: id est, quiescere faciet? Pro hoc itaque honore, qui ab Ecclesiæ congregatione persolvitur: quis alius quam ipse requiem dabit ac refrigerium in sempernitatis? Dormitio enim aliquando in scripturis requies intelligitur: ut Isaias Propheta ait, Iustitia dormivit in ea: id est, in Jerusalem æquitas iustitiæ requievit: nunc autem homicidæ. Et sanctus quidam super quem signatum fuerat lumen vultus Domini, ait in psalmo, In pace in idipsum dormiam, & re-

Ccc ij